

I. Megkeresés és tényállás

A bíróság az előtte folyó tisztességtelen piaci magatartás – jellegbitorlás – tényének megállapítása és járulékai iránti perben szakértői vélemény elkészítésére rendelte ki az Iparjogvédelmi Szakértői Testületet (a továbbiakban: Szakértői Testület). A csatolt iratokból megállapítható tényállás az alábbiak szerint foglalható össze.

A felperesek előadása szerint I. és II. rendű felperesek ötlete alapján és az ő szervezésükben került megrendezésre első ízben a gyermek ügyességi lovasverseny. A verseny lényege egy új versenyzési lehetőség, egy új stílus kialakítása, mely azon gyermekeknek nyújt versenyzési lehetőséget, akik koruknál vagy felkészültségüknél fogva kiszorultak a díjlovas vagy díjugrató versenyekről, vagy éppen kedvenc lovuk volt híján olyan kiemelkedő képességnek, amely az említett sportágban szükséges. Ez az új versenyzési stílus felperesek munkája, amely előadásuk szerint a világon egyedülálló. A versenyt más lovasversenyektől annak egyedi jellege különbözteti meg, amely elsősorban abban áll, hogy a verseny részletesen kidolgozott verseny- és bírálati szabályzattal, továbbá minden más versenytől eltérő akadálytípusokkal rendelkezik, amelyek teljesen kizárttá teszik a nem egyértelmű vagy eltérő szemléletű bírálatot. Az akadálytípusok kimunkálása és elnevezése, valamint az akadályok teljesítésére vonatkozó verseny kiírása és a Versenyszabályzat elkészítése, a Pályaépítési Szabályzat, illetve a versenyek lebonyolításához szükséges mindennemű kiírás szintén I. és II. rendű felperesek munkája.

I. és II. rendű felperesek 2005-ben megalakították a III. rendű felperesi országos szövetséget (a továbbiakban: országos szövetség), mint az ország gyermeklovasait tömörítő szervezetet, amely közhasznú egyesületként tevékenykedik. 2006-ban együttműködési megállapodás jött létre I. rendű és II. rendű felperes, valamint az országos szövetség között a gyermek ügyességi lovas versenysorozat működtetési és rendezési jogának, valamint I. és II. rendű felperesek által létrehozott internetes honlap ellenszolgáltatás nélküli átadásáról, és ezt követően a versenysorozatot a továbbiakban a III. rendű felperes bonyolította le.

2010 folyamán az alperes megjelentette honlapján a kiírásra került versenyrendszerét, ügyességi díjlovas, díjugrató és futó versenyszámokban. Felperesi álláspont szerint az alperes által működtetett versenyrendszer ügyességi versenyszámokra vonatkozó szabályzata szinte szó szerint megegyezik I. és II. rendű felperes által létrehozott versenyszabályzattal, mind a kategóriákban, a nevezési feltételekben, mind pedig a versenyeken használható akadálytípusokban. Felperesi álláspont szerint az alperes versenyrendszerének jellege a megtévesztésig hasonlít a III. rendű felperes versenykiírására és versenyének jellegére. Meggyőződése szerint egyértelműen bizonyítható, hogy az alperes versenyrendszerének elkészítésénél a III. rendű felperes honlapján megjelentetett teljes anyagot egyszerűen lemásolták, és néhány jelentéktelen, de a számukra fontos, apró változtatást egyszerűen átírtak vagy átneveztek, és mint saját versenykiírásukat jelentették meg. Előadta továbbá, hogy az alperes nem kért beleegyezést sem az I. és II. rendű, sem a III. rendű felperestől az általuk létrehozott gyermek ügyességi lovasverseny versenyrendszer használatára. Felperes egyértelműen kérte az alperest, hogy a versenyrendszerükből a gyermek ügyességi lovasversenyt vonja vissza, és a kiírt versenyeket törölje. Ennek ellenére alperes a versenyeket változatlan formában tovább szervezi, továbbá célzott, az országos szövetségben versenyző

¹ a szakértői vélemény bírósági megkeresés alapján, folyamatban lévő ügyben született

lovakoknak és egyesületeknek eljuttatott e-mailben, valamint telefonon hívják fel a versenyeiken való részvételre a versenyzői figyelmet, törekedve az összetéveszthetőségre és a lovasok megtévesztésére.

Felperes álláspontja szerint az alperes fenti magatartásával megsértette az I. és II. rendű felperes szellemi alkotáshoz fűződő jogát, III. rendű felperes esetében pedig tisztességtelen piaci magatartást követett el, továbbá a felpereseknek vagyoni és nem vagyoni kárt okozott. Felperes keresetében kérte annak megállapítását, hogy az alperes a megszervezett ügyességi lovasverseny megrendezésével megsértette a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 86. §-ának (1) bekezdése alapján I. és II. rendű felperesek szellemi alkotáshoz fűződő jogát, a III. rendű felperes vonatkozásában pedig a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. tv. (a továbbiakban: Tpv.) 6. §-ában foglaltakat. Kérte az alperes eltiltását a további jogsértő magatartástól, továbbá a Ptk. 339. §-a alapján I. és II. rendű felperes javára nem vagyoni kártérítés, III. rendű felperes javára vagyoni kártérítés megfizetésére való kötelezését. Kérte továbbá a jogsértéssel elért vagyoni eredmény, illetőleg a megszerzett gazdagodás visszatérítését, továbbá a jogerős marasztaló határozat alperes költségén való nyilvánosságra hozatalát. Felperes a Ptk. 86. §-ának (4) bekezdése, valamint a Tpv. 88. §-a alapján kérte az alperes azonnali eltiltását a gyermek ügyességi lovas versenyek további szervezésétől és lebonyolításától. E körben kifejezetten hivatkozott a Tpv. 88. §-ának (5) bekezdésében foglaltakra.

Alperes kérte a felperes ideiglenes intézkedés iránti kérelmének elutasítását. Álláspontja szerint az ideiglenes intézkedés feltételei nem állnak fenn, ugyanis az ideiglenes intézkedés elrendeléséhez feltétlenül szükséges, hogy az a közvetlenül fenyegető kár elhárítása érdekében történjen. Álláspontja szerint az alperes tevékenysége azzal, hogy a 2010-ben megrendezésre kerülő versenysorozat záró elemét, az ügyességi verseny döntőjét megtartja, felperesnek semmilyen mértékű kárt nem okoz. Következik ez többek között abból, hogy a felperes ebben az időszakban versenyt nem kíván rendezni, így versenyzők átcsábítása nem valósul meg. Továbbá az alperes nem bitorolja jogtalanul a per tárgyát képező ügyességi versenyrendszert, melyet a későbbiekben kíván érdemi védekezésében kifejteni. Nem valósul meg álláspontja szerint az ideiglenes intézkedés elrendelésének azon feltétele sem, hogy a jogvitára okot adó állapot változatlanul fennmarad. tekintettel arra, hogy a megrendezésre kerülő záró versenyt (döntő) követően a versenysorozat szezonális jellege miatt is további versenynapok nem kerülnek kitűzésre. Alperes hangsúlyozta, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelésével a jogvitában részt nem vevő, és azzal nem érintett gyermek és ifjúsági sportolók elesnének attól a lehetőségtől, hogy a döntő eredményeképpen bajnokokká avassák őket és egész évi munkájuk, sportteljesítményük gyümölcsét learathassák. A korosztályba sorolt versenyzők az idő múlásával más korosztályba léphetnek át, és a jogvita lezárását követően megrendezésre kerülő döntőn már egyes versenyzők nem is vehetnének részt. Az ideiglenes intézkedéssel így a gyermek és ifjúsági sportolókat olyan jelentős hátrány érné, amely közel sincs arányban az intézkedéssel elérhető felperes érdekeit szolgáló előnyökkel.

Érdemi ellenkérelmében alperes előadta, hogy nem felel meg a valóságnak azon felperesi állítás, miszerint az ügyességi versenyrendszer az I. és II. rendű felperesek munkájának eredményeképpen jött létre és egyedülálló a világon. E körben hivatkozott alperes arra, hogy hasonló elemekből álló versenyeket a világ több országában is rendeznek, a használt akadályok a lovassportban széles körben alkalmazottak.

II. A feltett és a Testület által vizsgált kérdések

A bíróság végzése alapján az Iparjogvédelmi Szakértői Testület feladata:

1. Határozza meg, hogy a felperesek által létrehozott gyermek ügyességi lovas versenyrendszer a Ptk. 86. §-ában meghatározott védelem alatt áll-e.
2. E körben részletesen fejtse ki, hogy a felperesek által létrehozott gyermek ügyességi lovas versenyrendszer társadalmilag széles körben felhasználható-e.
3. Adjon továbbá állásfoglalást a körben, hogy a gyermek ügyességi lovas versenyrendszer részét képező versenyszabályzat és kiírás a résztvevők számára történő szükségképpen megküldése eredményezi-e a gyermek ügyességi lovas versenyrendszer közkinccsé válását.

III. A Testület eljárása

A Testület a 270/2002. (XII. 20.) Korm. rendelet által meghatározott feladatkörben, valamint szervezeti és eljárási rendben, a tényállásra irányadó jogszabályok: a Ptk. és a Tptv. rendelkezései alapján alakította ki – az alábbiakban kifejtésre kerülő – álláspontját.

A jelen szakértői vélemény megállapításai és következtetései a hatályos jogszabályok, valamint a megküldött iratok által ismertetett, illetve az azokból megismerhető tényeken alapulnak; a konkrét ügyre nézve levont következtetései csak erre a tényállásra nézve helytállóak.

Ez a szakértői vélemény az ügyben eljáró bíróságokat nem köti.

IV. A Testület álláspontja

1. A szellemi alkotások jogi védelmének rendszere a Polgári Törvénykönyvben

Tekintettel arra, hogy a bíróság által feltett első kérdés a felperesi ismeretek jogi védelmének megítélése szempontjából a Ptk. 86. §-ának egészét jelöli meg vizsgálandó jogalapként, és ezáltal általánosságban teszi a Testület feladatává a Ptk.-ban lefektetett védelem fennállásának meghatározását, indokoltnak tűnik a szellemi alkotások hatályos jogi szabályozásának, valamint a hozzá kapcsolódó hazai bírói joggyakorlatnak az áttekintése. További indoka a hivatkozott törvényhely által szabályozott jogintézmények rövid bemutatásának, hogy azokat a peres felek előadásai – noha a kereset jogalapként a felperes elsősorban a 86. § (3) bekezdését jelöli meg – nem határolják el a szükséges mértékben, az egyes oltalmi kategóriákhoz tartozó fogalmakat több esetben vegyítve, egymást helyettesítve használják.

1.1. Általános védelem

A Ptk. a személyek polgári jogi védelméről szóló címben, 86. §-ának (1) bekezdésében – amelyet szellemitulajdon-védelmi generálklauzulának tekinthetünk – általános jelleggel írja elő a szellemi alkotások védelmét. A Ptk. a szellemi alkotás fogalmát nem határozza meg, azaz a védelem tárgyainak lehetséges köre e törvény alapján nem zárt. A kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló 2004. évi CXXXIV. törvény 4. §-ának 11. a) pontja alapján a szellemi alkotások azok az alkotások, műszaki megoldások, amelyek alkalmasak arra, hogy iparjogvédelmi oltalom (szabadalom, használati mintaoltalom, növényfajta-

oltalom, formatervezési mintaoltalom, topográfiaoltalom) tárgyát képezzék, vagy amelyek jogszabály erejénél fogva szerzői jogi védelem alatt állnak, ideértve azt is, amikor a hasznosítási célok, lehetőségek függvényében a megfelelő oltalom megszerzése helyett e megoldások titokban tartása célszerű. E fogalom-meghatározás azonban csak az innovációs törvény alkalmazásában irányadó, a joggyakorlat gyakran ennél szélesebb kört von ide. A bírói gyakorlat által alkotott definíció szerint „[j]ogi értelemben vett szellemi alkotásról ugyanis csak abban az esetben beszélhetünk, ha az meghatározott szellemi tevékenység, alkotási folyamat eredménye; már megformált gondolati tartalmat, azonosítható és egyediesíthető gondolatsort, gondolati szövedéket fejez ki. Ahhoz tehát, hogy a [...] szellemi alkotás [...] védelemben részesülhessen, minimálisan meg kell hogy feleljen annak a követelménynek, hogy felismerhetőek legyenek rajta a szellemi tevékenységből fakadó eredetiség jegyei.” (BH2005. 209)

A jogvédelem kettős irányú: egyrészt védett az alkotási folyamat, másrészt védett maga a létrehozott mű is. A Ptk. 86. §-ának (1) bekezdése szerinti védelem a (2), (3) és (4) bekezdéseken keresztül valósul meg, az itt található szabályok bontják ki a tartalmát. Ennek megfelelően a szellemi alkotások állhatnak szerzői jogi vagy iparjogvédelmi oltalom alatt, ennek hiányában pedig – az alábbiakban kifejtettek szerint – nevesítetlen szellemi alkotásként, vagy szervezési ismeretként részesülhetnek jogi védelemben. Ezt a Ptk.-hoz fűzött Kommentár is megerősíti, vonatkozó része szerint a személyhez fűződő jogok körében, valamint a Ptk. 86. §-ának (1), (3) és (4) bekezdésében foglalt szabályok többletvédelemnek minősülnek a (2) bekezdés szerinti külön jogszabályok által létrehozott oltalmi formákhoz képest: azaz azok a szellemi alkotások, amelyek a külön jogszabályok hatálya alól valamilyen okból „kiszorulnak”, az általános szabályok alapján védelmet élvezhetnek.

1.2. Külön jogszabályok által meghatározott oltalmi formák

A Ptk. 86. §-ának (2) bekezdésében találjuk a külön jogszabályok hatálya alá tartozó szellemitulajdon-védelmi oltalmi formákat: a szerzői jogot, valamint az egyes iparjogvédelmi oltalmi formákat (így különösen szabadalmi, a védjegy-, földrajzi árujelző oltalom, valamint használati és formatervezési mintaoltalom). A külön jogszabályok által létrehozott védelem csak az egyes oltalmi formáknál megjelölt alkotót illeti meg, és csak a jogszabályokban megjelölt tartalommal és feltételekkel.

A szerzői jog az irodalmi, művészeti, tudományos alkotásokat védi, a védelem pedig a mű megalkotásával keletkezik (nyilvántartásba vétel, vagy bármilyen más hatósági aktus nélkül), amennyiben az megfelel a törvény szerinti feltételnek, azaz a szerző szellemi tevékenységből fakadó egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik.

Az iparjogvédelem körébe tartozó oltalmi formák által biztosított védelem időben és térben korlátozott monopolhelyzetet hoz létre a jogosult javára, aki az oltalmi idő fennállása alatt kizárólagosan jogosult a találmány, védjegy, minta, stb. gazdasági tevékenység körében történő hasznosítására. Fontos rámutatni, hogy míg a szerzői jog csak az adott konkrét mű egyéni megjelenési formáját védi (vagyis az alapjául szolgáló ötletet, a mű tartalmát nem), az iparjogvédelmi oltalom feladata éppen ennek a (jellemzően műszaki) tartalomnak a védelme.

1.3. Hézagmentes oltalom²

² Ezzel összefüggésben szükséges rámutatni, hogy a 2014-ben hatályba lépő új Ptk. feladja a szellemi alkotások hézagmentes oltalmának elvét, így a külön jogszabályok által meghatározott oltalmi formák mellett csupán az üzleti titok és a know-how fog védelemben részesülni.

A Ptk. 86. §-ának (3) bekezdése az ún. hézagmentes oltalom jogintézményéről rendelkezik, azaz kiterjeszti a védelmet a külön jogszabályok által nem nevesített szellemi alkotásokra, amelyek társadalmilag széles körben felhasználhatók és azáltal, hogy még nem váltak közkinccsé, a jogosult számára értéket képviselnek, amely azonban nem feltétlenül vagyoni jellegű. Az oltalom törvényi feltételeit a bírói gyakorlat is megerősíti (BDT 2007/12/192), amennyiben kimondja, hogy *„[a] külön törvény hatálya alá nem tartozó szellemi alkotás akkor részesül jogi védelemben, ha társadalmilag széles körben felhasználható és még nem vált közkinccsé. E feltételek hiányában a jogsértés nem állapítható meg, és kártérítési kötelezettséget sem keletkeztet a szellemi termék felhasználása.”*

A hézagmentes oltalom fennállásának első alapvető törvényi feltétele, hogy a szellemi alkotás **társadalmilag széles körben felhasználható** legyen. A Szakértői Testület álláspontja szerint annak vizsgálatakor, hogy egy szellemi alkotás (vagy bármilyen más ismeretösszeg) társadalmilag széles körben felhasználható-e, nem abból kell kiindulni, hogy a felhasználás milyen létszámú személyi kör számára lehet előnyös, hanem abból, hogy **elősegíti, vagy megkönnyíti-e valamely össztársadalmi érdek megvalósulását.**

A közkinccsé válás hiányára (vagyis a titkosságra) vonatkozó törvényi feltétel tartalmát alább, a know-how kapcsán fejt ki a Szakértői Testület.

1.4. A know-how oltalma

A Ptk. a 86. § (4) bekezdésében, az oltalom „hézagmentességét” biztosító (3) bekezdést követően, azt mintegy kiegészítve rendelkezik a know-how oltalmáról. A törvény az oltalom tárgyát nem nevezi ugyan know-how-nak, de szabályozza a jogintézményt, amikor kimondja: *„[a] személyeket védelem illeti meg a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében is. A védelmi idő kezdetét és tartamát jogszabály határozza meg.”*

A hivatkozott külön jogszabály, azaz a Ptk. módosításáról és egységes szövegéről szóló 1977. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról rendelkező 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 4. §-ának (1) bekezdése a védelmi idő kezdetéről nem nyilatkozik, annak tartamáról pedig szükséztlenül rendelkezik: *„[a] személyeket a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében a megkezdett vagy tervbe vett hasznosítás esetén a közkinccsé válásig illeti meg a védelem.”*

E két törvényi rendelkezés adja a know-how jogintézményének jogi alapjait. Ezeket a rendelkezéseket – tekintettel arra, hogy nem áll mögöttük az iparjogvédelmi ágazati törvényekhez hasonló cizellált jogszabály – a bírói gyakorlatnak kellett kibontania, értelmeznie és tartalommal kitöltenie. A Legfelsőbb Bíróság Gazdasági Kollégiumának GK 52. számú állásfoglalása (BH 1990/1. szám) a következőképpen nyilatkozik a know-how-ról:

„A Ptk. 87. §-ának (2) bekezdésében szabályozott³ vagyoni értékű gazdasági, műszaki, szervezési ismeretek és tapasztalatok mint a szellemi tevékenység eredményei a szellemi alkotások fogalma alá tartoznak. Bár kizárólagosságot biztosító jogkövetkezmények nem fűződnek hozzájuk, a jogosulatlan felhasználással szemben ezek az ismeretek is védelemben

³ A Ptk. 87. §-ának (2) bekezdése ugyan a nevesítetlen szellemi tulajdonjogok és a know-how kapcsán érvényesíthető speciális igényt szabályozza, az idézet további részéből egyértelmű, hogy a know-how jellemzéséről van szó.

*részesülnek (pl. titokvédelem), és a jogosult követelheti, hogy az eredményeit elsajátító vagy felhasználó személy részesítse őt az elért vagyoni eredményben. Az is gyakori, hogy ezeket a vagyoni értékű ismereteket és tapasztalatokat ellenérték fejében átruházzák. A know-how mint szellemi alkotás tehát **vagyoni értéket képvisel és forgalomképes...***

A fenti jogszabályi rendelkezések értelmében – figyelemmel a rájuk épülő bírói gyakorlatra is – a hatályos Ptk. szerinti know-how fogalom elemei a következők:

- relatív titkossággal bír (közkinccsé még nem vált);
- vagyoni értéket képvisel;
- gazdasági, műszaki vagy szervezési jellegű;
- jogosultja az a személy (jogalany), aki az ismeretet, tapasztalatot kifejlesztette, illetve a meglévő korábbi ismeretekből, tapasztalatokból leszűrte (szintetizálta);
- gyakorlati ismeretnek minősül, azaz nem valamilyen jelenség felismeréséről van szó, hanem egy olyan – a gyakorlatban alkalmazható – ismeretről vagy tapasztalatról, amelynek a hasznosítása legalább tervbe van véve;
- nem áll más, nevesített iparjogvédelmi oltalom alatt.

A know-how jellegű ismeretek közkinccsé még nem vált természete az üzleti titok titkossági kritériumához képest szélesebb kört ölel fel. Ez azt jelenti, hogy nem kizárólag olyan információkról lehet ebben a körben beszélni, amelyek csupán egy szűk, meghatározható kör számára hozzáférhetőek (azaz szűk értelemben véve titkosak), hanem ide tartoznak az olyan – egyébként bárki számára hozzáférhető, de speciális szempontok szerint csoportosított – ismeretek is, amelyeknek összeállítása olyan mennyiségű munkaráforgatást igényel, amely miatt a felhasználni kívánó számára előnyösebb a kész ismeret megszerzése, mint a saját kutatásban való előállítás. Ez utóbbi esetben a know-how-t képező adatok nem a titkosságuk miatt, hanem az összegyűjtésükhöz vagy a rendszerezésükhöz szükséges erőfeszítések nagysága miatt **korlátozottan hozzáférhetőek**.

Ehhez járul a bírói gyakorlat azon megállapítása, amely szerint „*az a tény, hogy a tudomány állásához kapcsolódó, feltételezett ismeret az adott megoldás előállításának lehetőségét az érintett szakmai kör részére nem zárja ki, önmagában nem eredményezi a megoldás közkinccsé válását [Ptk. 86. § (3) bek., 87. § (2) bek., 1978. évi 2. tvr. (Ptké. II/4. § (1) bek.]*” (BH1992. 391.).⁴ Ebből is világosan látszik, hogy a know-how **relatív titkosságára** (korlátozott hozzáférhetőségére) vonatkozó követelmény teljesülése esetről esetre vizsgálendő, azaz a közkinccsé válásnak nincs olyan szigorúan és világosan rögzített zsinórmértéke, amely a szabadalmazhatósághoz szükséges abszolút újdonsághoz volna hasonlítható. Egy adott megoldás, amelyet a jogosult nem kezel titkosan (a hatályos szabályok szerint ez csupán az üzleti titok körében követelmény), mindaddig oltalmat élvezhet know-how gyanánt, amíg az érintett szakmai körökben nem terjed el annyira, hogy korlátozott hozzáférhetőségéről már nem lehet beszélni.

A vagyoni értékűség kritériuma, – amelyből a forgalomképesség szükségszerűen következik – azt is maga után vonja, hogy **a közkinccsé válás elkerüléséhez a jogosultnak jellemzően gazdasági érdeke fűződik**, azaz az érintett ismeret vagy tapasztalat a jogosult számára versenyelőnyt jelent. Ezt egészíti ki és erősíti meg a gazdasági, műszaki vagy

⁴ Igaz ugyan, hogy mindez a nevesítetlen szellemi tulajdonjogok kapcsán került megfogalmazásra, ám a közkinccsé válás mindkét kategóriára nézve azonosan értelmezhető fogalom, így a know-how-ra is irányadó (annál is inkább, mivel a jogalkotó a védelem lejártát is a közkinccsé váláshoz kötötte).

szervezési jellegre történő utalás, és ezért tekinthető a know-how fogalmi elemének a gyakorlati alkalmazhatóság is, amely legalább a tervbe vett hasznosítást maga után vonja.

A know-how fogalmának egyik leglényegesebb eleme az, hogy **nevesített iparjogvédelmi oltalom alatt nem áll**, azaz a know-how-t képező ismeretek nem voltak lajstromozásra irányuló eljárás tárgyai, ennél fogva hatósági vizsgálatokról és értékelésükről sem beszélhetünk, és okirattal igazolható jogosultjuk sincsen⁵. Mindennek a know-how védelméből fakadó jogokra nézve rendkívül fontos következményei vannak. Egy lajstromozatlan – és ilyenformán bizonytalan (eseti megítélést igénylő) kezdetű és lejáratú, ráadásul nem nyilvánosságra hozott tárgyú – oltalom nem adhat kizárólagos jogot a jogosultnak, azaz a know-how védelem megsértése csak az ismeret jogszerűtlen megszerzése vagy az azzal való visszaélés által valósulhat meg. A **védelemnek ez a relatív természete** azt eredményezi, hogy az ismereteknek a jogszerűen megszerzett termékből való kikövetkeztetése (**mérnöki visszafejtés**), a know-how tárgyát képező ismeretek **független (párhuzamos) kifejlesztése**, valamint az érintett **információk jóhiszemű** (pl. kiállításon, más nyilvános rendezvényen vagy kiadványból történő) **megszerzése** kizárják a jogosultnak az ezeket megvalósító személyekkel szembeni fellépését.

Lényeges kérdéseket vet fel a **know-how-hoz kapcsolódó jogok gyakorlására jogosult** személy megállapításának kérdése is. A Ptk. 86. §-ának (4) bekezdése úgy fogalmaz, hogy a személyeket védelem illeti meg „...*ismereteik és tapasztalataik tekintetében is*”. Ebből az következik, hogy a know-how védelem eredeti jogosultjának az minősül, aki tevékenysége során az adott ismeretet vagy tapasztalatot kifejlesztette, illetve szintetizálta.

A know-how védelem ernyője alá vonni kívánt ismeretek írásos **rögzítettsége** (azaz a „tárgyasult forma” követelménye) nem jogszabályi kitétel, azaz önmagában nem fosztja meg az ismereteket a know-how minőségtől az a tény, hogy a szóban forgó ismeret ilyenként nincs dokumentálva. A tárgyasult forma, azaz az azonosítható rögzítettség a bírói gyakorlatban a know-how apportálhatóságához szükséges előfeltételként jelenik meg, nem pedig a védelem *sine qua non*-jaként. A BH2000.219. jogesetben olvasható megállapítás tehát, amely szerint „*a tag az apportként átadni vállalt know-how-t tárgyasult formában köteles a társaság rendelkezésére bocsátani, ezt a bejegyzéskor a cégbíróságnak vizsgálnia kell*” csupán a forgalomképesség szempontjából bír jelentőséggel. Amennyiben nem az ismeretek apportálásáról van szó, a know-how írásbeli dokumentációjának hiánya önmagában nem zárja ki a védelemből a szóban forgó ismereteket – feltéve, hogy a fentebb ismertetett ismérvek fennállása ilyen módon is kétség nélkül megállapítható.

Ezzel összefüggésben látni kell azt is, hogy a vagyoni értékűség igazolásához, illetve a védelem alatt álló ismeretek körének rögzítéséhez, azaz a védelem tárgyának azonosításához rendkívüli mértékben hozzájárulhat, ha az érintett ismeretek csoportja jól körülírható, és valamilyen formában rögzítésre kerül. A know-how védelme alapján történő jogérvényesítés során rendkívüli jelentőséghez jut, hogy a jogosult bizonyítani tudja-e, hogy know-how-val rendelkezik, illetve, hogy a másik fél a védelem alá eső ismereteket sajátította el és

⁵ A hatályos jogszabályok nem zárják ugyan ki, hogy – elutasított vagy visszavont – iparjogvédelmi (elsősorban szabadalmi vagy használatiminta-oltalmi) bejelentések tartalmát képező ismeretek know-how-ként védelemben részesüljenek, hiszen a know-how védelemhez szükséges küszöb a lajstromozott iparjogvédelmi jogokhoz szükséges oltalomképességi feltételekhez képest alacsonyabb; jellemzően mégis olyan ismeretekről van szó, amelyet nem vetettek alá a hatósági eljárás „próbájának”, a megadott oltalom pedig – az oltalom megadására irányuló eljárás szerves részét képező nyilvánosságra tekintettel – mindenképpen kizárja a párhuzamos know-how védelem fennállását.

hasznosította. Előzetes írásbeli rögzítettség hiányában a bizonyítás könnyen ellehetetlenülhet, amely a jogérvényesítés áthatolhatatlan gátját képezheti.

A védelem lajstromozatlan mivoltából következik az is, hogy a **védelemre hivatkozó személynek kell bizonyítania azt, hogy a másik fél** a védelem alatt álló ismeretet vagy tapasztalatot **hasznosítja**, ilyen bizonyítás hiányában pedig az igény nem tekinthető megalapozottnak. Ezt a BH2000. 243.-ban olvasható bírói döntés is megerősíti, amikor – igaz, szintén a „hézagmentes oltalom” kontextusában – kimondja, hogy *„külön jogszabály hatálya alá nem tartozó műszaki ismeretek védelme iránti perben a jogosultnak kell bizonyítania, hogy annak eredményeit az alperes elsajátította vagy felhasználta”*.

1.5. A nevesítetlen szellemi alkotások és a know-how elhatárolása

A know-how és a szellemi tulajdon fentiekben említett – a Ptk. 86. §-ának (3) bekezdésében szabályozott – nevesítetlen formái közötti viszonyt a jogszabályok nem világítják meg, a bírói gyakorlat pedig gyakran összemosza a két kategóriát. A (3) és a (4) bekezdés együttes olvasatából az is következhetne, hogy két különálló kategóriáról van szó, ha azonban a két jogintézmény ismérveit vizsgáljuk, **átfedéseket is lehet találni**. Úgy tűnik, hogy know-how-nak minősülő ismeretek többsége a külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó, de „társadalmilag széles körben felhasználható”, „közkinccsé még nem vált” szellemi alkotások körébe is besorolható. A hézagmentes oltalmat biztosító rendelkezés sem az ismeretek jellegére, sem vagyoni értékére nézve nem határoz meg közelebbi követelményeket, és a jogosulti pozíció sem tűnik olyan mértékben rögzítettnek, mint a know-how esetében. A két jogintézményt mindenesetre egymáshoz közelíti az a tény, hogy az általuk biztosított védelem megsértése esetén **érvényesíthető igények köre azonos**.

Az újabb bírói gyakorlat ugyanakkor az **élesebb elhatárolás** mellett foglalta állást hangsúlyozza, hogy *„a Ptk. 86. §-ának (4) bekezdésében szabályozott know-how nem a (3) bekezdés úgyszintén nem nevesített szellemi alkotásainak, hanem a szabályozás szempontjából egyenrangú területekről van szó. A 86. § (3) bekezdése inkább a feltalálói tevékenységhez közelebb álló, elméleti jellegű szellemi alkotásokra vonatkozik, amelyekről ugyan külön jogszabályok nem rendelkeznek, de amelyek társadalmilag széles körben felhasználhatók és még nem váltak közkinccsé. Ezzel szemben a know-how alapvetően gyakorlati, vagyoni értékkel bíró, gazdasági, műszaki és szervezési ismereteket, tapasztalatokat foglal magába.”* (Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.22.132/2011/7.)

A jelen ügygel összefüggésben a Szakértői Testület megjegyzi, hogy **a felperesi iratokban található ismeretek jogi oltalmazhatóságát** – gyakorlati, szervezési jellegük miatt – elsősorban nem a nevesítetlen szellemi alkotások, hanem **a know-how viszonylatában indokolt megvizsgálni**. Ugyanakkor, mivel a közkinccsé válás hiánya mindkét esetben törvényi feltétel, az alábbiakban tett megállapítások mindkét oltalmi kategória tekintetében megfelelően irányadók.

1.6. A Tpv. rendelkezéseinek alkalmazása

A jogi helyzet mind teljesebb vázolója érdekében a Szakértői Testület röviden rá kíván mutatni, hogy a Tpv.-ben foglalt tiltott piaci magatartások megállapíthatóságának nem feltétele, hogy a magatartás egyúttal szellemi alkotáshoz fűződő jog sérelmét is megvalósítsa; e körben kizárólag a Tpv. szerinti kritériumok vizsgálandók.

2. A felperesi iratokban foglalt ismeretek megítélése

Az alábbiakban a Szakértői Testület – a bíróság által feltett kérdésekhez igazodva, de azoktól némileg eltérő logikai csoportosítást követve – megvizsgálta a felperes által a periratokhoz csatolt gyermek ügyességi lovas versenyrendszert bemutató iratok tartalmát abból a szempontból, hogy a Ptk. 86. §-ának szabályai alapján jogi védelemben részesülhet-e.

2.1. Nevezési kiírás, szabályzatok, versenyszámok és akadályok leírása

A Szakértői Testület elsőként a 2005 és 2012 között megrendezett gyermek lovasversenyek nevezési kiírásait, a verseny-, bírálati- és pályaépítési szabályzatokat, az egyes korosztályokban megrendezett versenyszámok ismertetését, valamint az alkalmazott akadályok vázlatos leírásait vizsgálta meg.. Az iratok közül a bírálati- és versenyszabályzat, a versenyszámok leírása és a pályaelemeket bemutató ábrák a III. rendű felperes internetes honlapján a beadványok készítésének időpontjában és jelenleg is elérhetőek; a kategóriák versenyszámainak és az egyes akadályoknak a rövid leírása pedig a felperes által csatolt sajtótermékekben is megtalálható.

A versenyekről tájékoztató *nevezési kiírás* a részvétel feltételeit sorolja fel, kitérve a különböző korcsoportok összetételére, a versenyzők öltözetére és a lovak szerszámozására. Ezt követően ismertetésre kerülnek az egyes *versenyszámok*, beleértve az egyes korcsoportokban felépítendő pálya kötelező akadályelemeit, az előírt iramot, az elbírálás módját, a rangsorolást, valamint a díjazást. A *versenyszabályzat* – amelynek a 2010-ben alkalmazott verzióját mellékelték az eljárás irataihoz – tartalmazza a nevezések lebonyolításának módját, valamint mindazon információkat, amelyeket a versenyzőknek a verseny menetéről ismerniük kell, ideértve különösen az időmérés módját, a bírók feladatait, a hibaként értékelhető magatartások körét és a hibapontokat, valamint a korosztályos stílus versenyszámok bírálati szempontjait. Külön dokumentum mutatja be végül a versenyszámoknál alkalmazott *akadályok* (pl. bójafolyosó, szlalom, labirintus, stb.) méreteit és elemeinek elhelyezkedését sematikus rajzokkal illusztrálva.

A Szakértői Testület a bíróság kirendelő végzésében foglaltaknak megfelelően elsőként megvizsgálta, hogy a versenyrendszer tárgyalt elemei társadalmilag széles körben felhasználhatók-e. Az ügyességi lovas versenyrendszer célja a felek előadása és a periratok tanúsága szerint minél nagyobb számú gyermek és fiatal bevonása a lovassportok művelésébe és a versenyzésbe. A jogi háttér ismertetése során elmondottakból következik a Testület álláspontja szerint, hogy **a versenyrendszer** elősegíti az ifjúság megfelelő testi és szellemi fejlődéséhez fűződő társadalmi érdeket, így **társadalmilag széles körben felhasználhatónak minősül**.

A relatív titkosság vonatkozásában hosszas elemzés nélkül is egyértelműen megállapítható a Szakértői Testület álláspontja szerint, hogy a hivatkozott dokumentumok a felperes tevékenységének következtében legkésőbb 2005 folyamán nyilvánosságra kerültek, hiszen a felperes – amint perbeli nyilatkozatai is alátámasztják – a **sajtó és internet útján történt közzététel mellett a versenyek résztvevőinek és a szervezésben közreműködőknek is rendelkezésére bocsátotta** azokat, így bárki számára hozzáférhetővé váltak. (A felperes tanúvallomások által is megerősített előadása, valamint az F/2 alatt csatolt dokumentumok szerint a III. rendű felperesi társaság jogelődje 2001 óta foglalkozik gyermekek számára

ügyességi lovasversenyek szervezésével, így alappal feltételezhető, hogy a 2001 és 2005 közötti időszakban rendezett versenyek résztvevői számára is hozzáférhetővé váltak a tárgyalt dokumentumok.) Ezzel a versenyrendszer említett elemei legkésőbb 2005 folyamán olyan mértékben közismertté váltak, hogy **relatív titkosságukról nem lehet szó.**

Amint előzőleg kifejtésre került, ismeretek egy csoportjának a korlátozott hozzáférhetőségét eredményezheti emellett az is, ha a jogosult a közkincs köréből olyan összeállítást készít, amely az összegyűjtéséhez szükséges ráfordítások miatt jelentős hozzáadott értéket tartalmaz, ezáltal előnyösebbé téve a felhasználó számára a kész ismeretek megszerzését. A Szakértői Testület ennek kapcsán hangsúlyozza, hogy **a felperesi dokumentumok tartalmához hasonló ismeretek összegyűjtése a területen jártas szakember számára kézenfekvő,** nem szükséges hozzá olyan munkaráfordítás, amely az egyébként a közkincs körébe tartozó ismereteket többletértékkel ruházná fel. Különösen felhívja a figyelmet a Testület ezzel összefüggésben egyrészt a nevezési kiírásnak a versenyzők öltözékére, a lovak szerszámozására, a versenyszámok korcsoportokhoz illeszkedő módon történő meghatározására, valamint a bírók feladataira vonatkozó részeire; másrészt pedig az akadálypálya elemeire is. Ez utóbbiak tekintetében a Testület álláspontjának további indoka, hogy az akadálytípusokat más versenyzési stílusokban és a lovak idomítása során is széles körben alkalmazzák.

A fentiek alapján a Szakértői Testület megállapítja, hogy a felperes által alkalmazott **gyermek ügyességi lovas versenyrendszer nevezési kiírásai, verseny-, bírálati- és pályaépítési szabályzata, egyes versenyszámainak tartalma, valamint az alkalmazott akadálytípusok kialakítása a közkincs részét képezik.** Megjegyzi továbbá a Testület, hogy a III. rendű felperes honlapján e dokumentumok előtt elhelyezett figyelmeztetés jogi relevanciával nem bír, jogi védelmet nem keletkeztet. Mindez azt eredményezi, hogy a hivatkozott dokumentumok tartalma – az egyik jogszabályi feltétel teljesülésének hiányában – nem élvezhet védelmet a Ptk. 86. §-ának (3) bekezdése alapján nevesítetlen szellemi alkotásként; valamint a (4) bekezdés alapján know-how-nak sem minősülhet.

2.2. Technikai küldöttek képzéséhez használt oktatási segédlet

A felperes által az eljárás irataihoz csatolt oktatási segédanyag három elkülöníthető részre osztható, amelyeket az alábbiakban vizsgál a Szakértői Testület.

2.2.1. A technikai küldöttek általános versenyszervezési feladatainak bemutatása

A képzési segédlet első része rögzíti a technikai küldöttekkel szembeni személyi elvárásokat, valamint a versenyeket megelőzően és a versenyek lebonyolítása során ellátandó szervezési feladataikat. Ide tartozik különösen az új versenyhelyszínek felmérése és a verseny megszervezésére való alkalmassá tétele, valamint a startlisták, illetve bírálati lapok elkészítése az internetes nevezési rendszer adatainak figyelembevételével.

2.2.2. A pálya felépítésére vonatkozó utasítások

Az oktatási anyag második része a jogvita egyik legfontosabb tárgyaként hivatkozott pályaépítési munkálatokat ismerteti részletesen. Az akadálytípusok leírása részben megegyezik a sematikus rajzokkal (lásd a szakvélemény 2.1. pontját), amely a III. rendű felperes honlapján is elérhető, az akadályok méreteivel, elhelyezésével és kialakításával kapcsolatban azonban annál több információt tartalmaz, tekintettel arra, hogy célja nem

csupán a tájékoztatás, hanem az akadályok felépítésének lehetővé tétele. Emellett a tárgyalat rész az építési utasítások között „elszórtan” néhány bírálati szempontot is tartalmaz.

2.2.3. A korosztályos stílus versenyszámok és az ügyességi verseny bírálati szempontjai

A dokumentum harmadik része a korosztályos stílus versenyszámok és az ügyességi verseny bírálati szempontjait tartalmazza. Az előbbiekhöz hasonlóan részben megegyezik a versenyszabályzattal (a 38. oldalon felsorolt bírálati szempontok tekintetében), annál azonban valamivel részletesebb: meghatározza az ügyességi verseny elbírálása során alkalmazandó stílusbírálat szempontjait, valamint rögzíti, hogy a stílusbírálat célja az, hogy a fiatal versenyzők számára útmutatást adjon lovaglási jártasságukról, az alapkövetelmények teljesítéséről.

A Szakértői Testület e dokumentumokkal összefüggésben is a társadalmi felhasználhatóságot vizsgálta elsőként. Tekintettel arra, hogy a technikai küldöttek képzése is a versenyrendszer részét képezi, a Testület – korábbi álláspontjával egyezően – megállapítja, hogy a versenyrendszer ezen elemei is **társadalmilag széles körben felhasználhatónak minősülnek.**

A technikai küldöttek képzésével kapcsolatos dokumentumok **relatív titkosságával** kapcsolatban először az érdemel figyelmet, hogy **a felperes a képzési rendszert előadása szerint titokban tartotta**, ahhoz csak a résztvevők férhettek hozzá. Mivel a hivatkozott iratok tartalma részben megegyezik az azonos témájú, nyilvánosan hozzáférhető dokumentumokkal (a bírálati, pályaépítési és versenyszabályzattal, valamint az akadályok leírásával), **a korlátozott hozzáférhetőség vizsgálata csakis a felperes által titkosan kezelt részek vonatkozásában értelmezhető.** A vizsgálatnak arra kell kiterjednie, hogy az iratok e részeiben foglalt – a felperes által nyilvánosságra hozott körön felüli – többletinformáció valóban korlátozottan hozzáférhető-e.

A Szakértői Testület álláspontja szerint **a vizsgált információ annak ellenére is a közkinccs részének tekinthető, hogy a felperes saját tevékenysége körében megtette a titokban tartásához szükséges intézkedéseket.** Ennek oka az, hogy a felperes a lovas versenysporttal kapcsolatos **általános tudnivalókat próbált titkosan kezelni, amelyek minden, a területen jártas szakember számára kézenfekvőek.** A technikai küldöttek előzetesen, illetve a verseny során ellátandó feladatai nem különböznek a sportversenyek lebonyolításához általában szükséges tevékenységektől; a pálya felépítésére vonatkozó utasítások – figyelembe véve természetesen a versenyzők életkori sajátosságait – az akadályelemek fizikai, mechanikai jellemzőiből következnek; ezen felül az akadályok alaptere nyilvánosan is hozzáférhető, a vizsgált iratokban csak ezeknek a részletezése történik; a bírálati szempontok pedig szintúgy a sportlovaglás általánosan elfogadott szempontjai szerint értékelik a versenyzőket, ebben az esetben is szem előtt tartva az életkort.

A tárgyalat dokumentumok esetén is külön vizsgálandó ezt követően, hogy a közkinccs körébe tartozó ismeretek összegyűjtésével **a jelentős ráfordítás okán keletkezik-e olyan hozzáadott érték, amely korlátozott hozzáférhetőséget eredményez.** E vizsgálat zsinórmértéke – amint már többször említésre került – az, hogy az összegyűjtés eredményeképpen előállt ismeretösszesség megszerzése előnyösebb-e a használó számára,

mint a saját tevékenység körében történő megalkotás. Ezzel összefüggésben a Szakértői Testület álláspontja az, hogy **a versenyrendszer nyilvánosan elérhető elemeit a jelen pontban tárgyalt dokumentumok sem teszik olyan összeállítássá, amelynek korlátozott hozzáférhetőségét lehetne megállapítani a létrehozásához szükséges munkaráfordítás miatt.** A technikai küldöttek részére szervezett oktatás ugyan szükséges a versenyrendszer működtetéséhez, a képzési segédanyag elkészítése azonban nem állítja jelentős akadály elé a hasonló versenyek szervezésében jártas szakembert; a birtokában lévő ismeretekre támaszkodva fel tudja készíteni a technikai segítő személyzetet egy meghatározott korcsoport számára nyitott verseny lebonyolítására, anélkül, hogy ehhez szüksége lenne a kész ismeretösszesség megszerzésére.

Ebből következően a Szakértői Testület megállapítja, hogy **a technikai küldöttek képzéséhez használt oktatási segédlet közkincsnek minősül,** erre tekintettel pedig – az egyik jogszabályi feltétel teljesülésének hiányában – nem élvezhet védelmet a Ptk. 86. §-ának (3) bekezdése alapján nevesítetlen szellemi alkotásként; valamint a (4) bekezdés alapján know-how-nak sem minősülhet.

V. Összegzés

1. A felperesi iratokból megismerhető gyermek ügyességi lovas versenyrendszer (ideértve annak minden elemét, így a nevezési kiírásokat, a szabályzatokat, az akadálytípusokat és a versenyek technikai lebonyolítását leíró oktatási segédletet) társadalmilag széles körben felhasználható, mert előmozdítja a gyermekek egészséges testi és szellemi fejlődéséhez fűződő össztársadalmi érdek megvalósulását.

2. A gyermek ügyességi lovas versenyrendszer nevezési kiírásai, a verseny-, bírálati- és pályaépítési szabályzat, az egyes versenyszámok tartalma, valamint az alkalmazott akadálytípusok kialakítása a közkincs részét képezi, tekintettel arra, hogy nyilvánosan bárki számára hozzáférhetőek. Általánosan alkalmazottnak tekinthetők tehát maguk az akadályok (ebből a szempontból az elnevezésüknek, vagy annak, hogy milyen szakágban alkalmazzák őket nincs jelentősége), illetve a bírálati szempontok is. Az ismeretek korlátozott hozzáférhetőségét az összegyűjtésükhöz szükséges ráfordítások mértéke sem alapozza meg, mivel olyan általánosan alkalmazott tudásról van szó, amelynek egyes elemeit valamely tetszőleges szempont (a jelen esetben életkori sajátosságok) szerint a területen jártas szakember korlátozás nélkül képes csoportosítani; e csoportosítás eredményeképpen pedig nem jön létre olyan ismeretanyag, amelynek készen történő megszerzése előnyösebb lenne az önálló kifejlesztésnél.

A felperes által a versenyt előkészítő és lebonyolító technikai küldöttek képzéséhez használt oktatási segédletben található információ annak ellenére is a közkincs részének tekintendő, hogy a felperes saját tevékenysége körében titkosan kezelte, mivel a lovassportok területén bevett és általánosan alkalmazott ismeretekről van szó, amelyek – a felperesi titokban tartástól függetlenül – más forrásokból bárki számára hozzáférhetőek. Továbbá, az oktatási segédlet korlátozott hozzáférhetősége sem állapítható meg azon az alapon, hogy az elkészítéséhez szükséges munkaráfordítás miatt a megszerzése előnyösebb lenne a saját fejlesztésnél.

Minderre tekintettel a gyermek ügyességi lovas versenyrendszer nem részesülhet jogi védelemben a Ptk. 86. §-ának releváns szabályai alapján, azaz sem a (3) bekezdés alapján nevesítetlen szellemi alkotásként, sem a (4) bekezdés alapján know-how-ként.

3. Noha a versenyrendszer kétségtelenül szellemi alkotómunka eredménye, annak megvalósítása pusztán abban áll, hogy a felperes a lovassportban bevett módszereket a célzott versenyzői kör életkori sajátosságaihoz igazított – nem vitatottan szakértelmére támaszkodva. A felperes rendszerének kidolgozása során kiválasztotta a megfelelő akadályokat, a fiatal versenyzők és lovak igényeihez alkalmazkodva alakította ki a sorrendjüket, majd ennek megfelelően dolgozta ki a bírálat és általában a verseny lebonyolításának szellemiségét. Mindez a Testület fentebb kifejtett álláspontja alapján a felperes ismereteit nem teszi alkalmassá a Ptk. 86. §-a szerinti jogi védelemre, harmadik személy általi elsajátításuk – a megfelelő feltételek fennállása esetén – sokkal inkább versenyjogi jogsértést alapozhat meg.